

Waa'ee Dhinma Bineensa Bosonaa Haala ICITII Qabuun Beeksisuu Sagalee Dammaqaa Biyyoolessa Dhageesisuuf Washiingiteen D.C tti kan argammu, nuti Dhaabbata Miti Mootummaa taanee akka seeraatti. Sagalee Dammaqaa kan dhageesifnuudha. Sagalee dammaqaa jechuuf kan dhageesiisaa turee kunoo waggaa 30 ta'a.

Sagalee – Dammaqaa Dhageesisuun kun maalii?

Sagalee- Dammaqaa kan dhageesiisuu, namicha iyya dhageesiisu tokko, kan gabaasa dhiheesuu, waa'ee malaamaltummaa afoolammaa, mattaa'a, qondaalooti mootummaa fudhatan yakka Bineensa Bosona irratti raawwatamu, ykn qondaaloota mootummaa tiin seera cabu kunis akka fedhe haa ta'u jechuun qondaalli mootamma tokko tarkaanffii seera malee fudhatu jechuu ta'a. Akka seeraa tokko tokkoo tti, dhaabbatooti miti – Mootummaa tokko tokkos, “sagalee – Dammaqaa kan iyyanii, iyya dabarsan jedhamanii” beekanu.

Jiireenya Bineensa Bosonaa Baraarsuuf akka ta'utti sagalee Dammaqaa Iyyuun Iyya Dabarsuun, hiree Guddaa qabaateera.

Bara darban kana keessa; yakkaan bineensota bosonaa irratti raawwatamu hammaataa kan dhufee yonnuu ta'u, kunis, nagaa fi tasgabii biyyowwan garaa gara sodaachisaa, jeeqaa dhufeera. Bineensoota Bosonaa dhuksanii asiif achi – dabarsan induustrii doolaara milliyoona hidduu totochoosuu ta'aa jiraachuun isaa hubatamaa jira. Haa ta'u malee, kanaan wal itti qabamee yakka raawwataniiru jedhamanii kan qabamanii amananii hidhaman lakkoobsaan yartuudha.

Dhimma kana irratti fullefatanii keessa-beektuun keessa beektee hubatee dammaqaa jechuun iyyituu, hubannoo beekuma qabatamaa qaban, waa'ee qorannoo kanaa sosocho'ina gochuun waa'ee yakka biineensota bosonaa irratti hojjetaman saaxilaa baasuun, seerrii akka hojjii irra ooluu jabatani hojjechuun badiisa bineensota bosona hambisuuf carraaqii godhaa jiruu. Jeeqama badii bineensa bosonaa kana hambisuuf yaalii godhaa jiru.

Yakka Bineensa Bosonaa irratti Godhamu

Yoo gabaasa ragaa qabu, kan odeeffannoo dura of harkaa qabaatee; ibsuuf qophaa'aa yoo taatee atii, warra dammaqina sagalee dhageesiisan keessu tokko taateetta jechuun kan danda'amu gochaa yakka kana saaxilaa-baasuuf yoo mirkaneesiiteedha.

Gochaa dabaa akkasii kan bineensota Bosonaa irratti hojjetamu ragaa qindeesuun, wal itti qabuun hedduu barbaachisaa dha. Seeraa hojjii irra dhaabbatooti oolchan kan qorachuun irra jiruu yoo ragaa jabaa ta'een deggeraman qofa. Isaan kuniis.

- Suuraawwaan
- Ii-meelii
- Kaardii – hojjii
- Gabaasaa saayiinsii
- Galmmee- gindaa'ee
- Baajataa fi odeeffannoo mahaallaqaa
- Gabaasa keessaa
- Yaadannoo sagalee walqa'ii
- Viidi'oo fi sagalee warabamee,
- Qorannoo haalaa saayiinsiin godhamee
- Daandii karaa deemsaa fi Geejibaa
- Odeeffannoo herrega baankii

Nammoonni kana irratti odeeffannoo qaban, waa'ee bineensoota bosonaa dadabarsuu irratti, seeraa darbamu irratti, biya kan irrattiiyuu raga jabaata ta'e irratti yoo qabaatan, odeeffannoon qaban akka ta'utti dhoksaan icitiin qabama.

Gatii warra sagalee – dammaqinaa Ibsaniif kennamu

Gareen sagalee dammaqaa iyyaa dhagesiisuu addunyaa kan fudhatee, waa'ee milaamilchummaa, qondaaloota mootumma kan ga'u akka seeraa mootummaa Ameerikaatti hangaa mahaallaqa Dolaara Milliyoona 30 kan ga'u badhaasa argatee jiru.

Mootummaan Ameerikaa kanaaf hangaa Doolaara Milliyoona 31.8 kan kaffalee namootaa sagalee iyyata dammaqaa dhaqeesiisan, waa'ee faalamuu calalaqaa (osheenii- ocean) waa'ee sagantaa bineensoota bosonaa adunyaa, seeraa baasee jedhamuu, seeraa milaamilchumaa addonyaa, fi seeraa sobaan kan kootii naa ta'aa, warra keessa beektuu, waa'ee bineensootaa bosonaa irratti yakka hojjetamu saaxila-baasuuf kaffaleera.

Warra sagalee dammaqaa Dhagesiisaanii fi eegichaa fi Gatii kennamuu qabuu

Isaan akkasii eeguuf; yakka bineensota bosonaa irratti godhamu, hambisuu; bineensota bosonaa baraassuuf iyya kan dabarsan, eeguuf akka ta'uuf, seerii gitaa adunyaatti akka hojjii irra ooluuf kan ba'ee kan icitiin hojjii irra ooluu qabu kan U.S. Ameerikaa, gatii kaffaluu qabu, kan of keessatti hammatee qaba.

Gatiiwwan kun, kan seeraan hommatamanii jiran, sagalee- dommaqina gitaa adunyaatti dhagesiisaaniif kan kaffalamu qabuu, yoo yakka bineensota bosonaa irratti hojjetamu warra saaxilaa-baasaniif kan kaffalamu, fakkeenyaaf bineensota bosonaa kan akka, qurxxummii, biqiltuu, jireenyii isaanii badii irra ga'e, irratti boba'anii kan dabarsan saxila-baasuuf; gara U.S.Ameeriikatti, geessuun; ce'esiisuun; ykn U.S.Ameerikaa tti (nama) biyyaa Ameerikaatiin ykn kubbaaniyaa U.S.Ameeriikaa tokkootti wal itti hidhamtee yoo argamee dha.

Sagantaa Iyyaa- Dammaqaa, kan eegicha bineensota Bosonaa Biyyoolessa; namoota gocha dabaa bineensota bosonaa irratti hojjetamu warra- saxila –baasun eenyummaan isaanii eessatti akka argamm dhoksee waa'ee oddeeffannoo isaan dabarsan ibsuun mul'suan, warra akka isaanii dhoksaa akkasiis saxila-baasaniin waliin walqunnamsiisuun, qabaasa isaanii bakka isaanii bu'uun qondaloota US Ameerikaa tti dhiheessee akka seera U.S.Ameeriikaatti dhiheessee akka seera U.S. Ameriikaatti gatii dadhabii isaanii akka argataniif ni deggara.

Sagantaan Bineensa Bosona Biyyoolessa Badhaasaa Guddaa kan bara 2008, yakka Biineensita Bosonaa irra ga'u fi gutuu teknooloojii jedhamu, tarkaanffii Dhaabbati gargaarsaa U.S.Ameeriikaa walta'iinsa Hawaasaa Jiograaphi Biyyoolessaan waliin dhaabbata Smithsonian jedhamuun waliin ta'e ture. Sagantaan kun dhaabbata Waayildi kaat Wild(cat) jedhamu bira mahaallaqa kennaa argateera.

www.whistleblowers.org/wildlife | help@whistleblowers.org